Neljännesvuosikatsaus 1-9/2026

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta 18.11.2026
628/02.00.02/2026

Valmistelija

talousjohtaja Aija Suntioinen p. 040 185 9985
riskienhallintajohtaja Simo Oksanen p. 040 552 1263

Selostus asiasta

Yleistä

Aluevaltuusto hyväksyi hyvinvointialueen vuoden 2026 talousarvion kokouksessaan 9.12.2025 (§ 99) ja aluehallitus sitä tarkentavan käyttösuunnitelman kokouksessaan 10.2.2026 (§ 32). Kevään 2026 muutostalousarvion aluevaltuusto hyväksyi kokouksessaan 9.6.2026 (§ 40).

Vuoden 2026 toiminnasta ja taloudesta raportoidaan aluehallitukselle ja aluevaltuustolle siten, että

- neljännesvuosikatsaukset käsitellään päätösasioina aluehallituksessa ja aluevaltuustossa
- talouden sopeuttamistoimenpiteiden toteutumisesta raportoidaan neljännesvuosikatsausten yhteydessä
- kuukausiraportit toimitetaan aluehallitukselle tiedoksi sähköiseen kokoushallintaan kuukausittain.

Neljännesvuosikatsauksia tehdään kolme kertaa vuodessa: tammi-maaliskuun, tammi-kesäkuun ja tammi-syyskuun tiedoilla. Neljäs eli viimeinen raportti on tilinpäätös, joka kattaa koko vuoden seurannan.

Talous

Tammi–syyskuun toteuma osoittaa talouden kehittyneen sekä jaksotettua talousarviota että edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa paremmin. Tilikauden tulos on katsauskauden lopussa 19,2 miljoonaa euroa ylijäämäinen, mikä on 26,4 miljoonaa euroa kaudelle jaksotettua talousarviota parempi. Vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin tulos oli 44,2 miljoonaa euroa alijäämäinen, joten tulos on parantunut noin 63,4 miljoona euroa edellisvuodesta.

Talousarviota parempi tulos muodostuu sekä toimintatuottojen että toimintakulujen kehityksestä. Toimintatuotot ylittävät jaksotetun talousarvion noin 11,9 miljoonalla eurolla, ja samalla toimintakulut alittavat talousarvion noin 9,6 miljoonalla eurolla. Toimintakate on näin ollen 21,5 miljoonaa euroa kaudelle jaksotettua talousarviota parempi ja noin 31,8 miljoonaa euroa vahvempi kuin vuotta aiemmin vastaavana ajankohtana.

Koko vuoden 2026 tulokseksi ennustetaan 12,5 miljoonan euron ylijäämää, mikä on 8,4 miljoonaa euroa muutettua talousarviota parempi. Ennusteen paraneminen perustuu pääosin konsernipalveluiden toimintakatteen myönteiseen kehitykseen sekä rahoituskulujen 2,5 miljoonan euron alitukseen.

Ulkoisten toimintakulujen ennakoidaan toteutuvan lähes talousarvion mukaisesti. Palvelujen ostojen kustannuskehitys muodostaa kuitenkin loppuvuoden merkittävimmän taloudellisen riskin. Talouden selvästi

edellisvuotta vahvempi kehitys antaa hyvän lähtökohdan koko vuoden tulostavoitteen saavuttamiselle.

Sopeuttamistoimenpiteitä on toteutunut syyskuun loppuun mennessä 34,9 miljoonaa euroa eli 60 prosenttia koko vuoden 58,5 miljoonan euron tavoitteesta. Toteuma on jäljessä jaksotetusta tavoitteesta erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa, joten loppuvuoden toimenpiteiden toteutuminen on ennusteen toteutumisen kannalta keskeistä.

Hyvinvointialuejohtajan katsaus

Keski-Suomen hyvinvointialueen talous on kehittynyt tammi–syyskuussa 2026 myönteisesti. Kauden tulos oli 19,2 miljoonaa euroa ylijäämäinen ja 63,4 miljoonaa euroa edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa parempi. Toimintakulut vähenivät edellisvuodesta 27,3 miljoonaa euroa, mutta palvelujen ostoihin liittyy edelleen loppuvuoden merkittävin taloudellinen riski.

Valtiovarainministeriö päätti syyskuussa hyvinvointialueen arviointimenettelyn ilman aluejakoselvityksen käynnistämistä. Talouden tasapainottaminen kuitenkin jatkuu, ja tavoitteena on kattaa aikaisempina vuosina kertyneet alijäämät vuoden 2030 loppuun mennessä. Tämä edellyttää päätettyjen uudistusten johdonmukaista toimeenpanoa ja vaikutusten jatkuvaa seurantaa.

Palveluverkon muutokset ja toimintamallien uudistaminen ovat edenneet suunnitellusti. Hoidon jatkuvuutta ja palveluketjuja on kehitetty, palvelujen integraatiota vahvistettu ja ostopalveluja siirretty harkitusti omaan tuotantoon. Fokus-toimintamalli tukee toiminnan ja talouden yhteistä tilannekuvaa, ja johtamisjärjestelmän uudistusta valmistellaan vuoden 2027 alkuun. Loppuvuoden painopisteenä on varmistaa sovittujen toimenpiteiden toteutuminen, myönteisen talouskehityksen jatkuminen sekä sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen saatavuus.

Konsernipalveluiden toimialajohtajan katsaus

Konsernipalveluiden tarkastelujaksoa ovat määrittäneet talouden tasapainottaminen, palveluverkkoratkaisujen toimeenpano, arviointimenettelyn toimenpiteet, hankintalain uudistus sekä vuoden 2027 talousarvion ja johtamisjärjestelmän valmistelu.

Palveluverkko 2.0:n toimeenpano on edennyt pääosin suunnitellusti. Tilankäytön ja tukipalvelujen tehostamisella arvioidaan saavutettavan vuodelle asetetut säästötavoitteet. Hankintalain uudistukseen on valmistauduttu omistus- ja hankintajärjestelyillä, joiden tavoitteena on turvata palvelujen jatkuvuus ja huoltovarmuus. Samalla rahoitukseen liittyvää edunvalvontaa ja muutoksenhakuprosesseja on jatkettu.

Vuoden 2027 talousarvioon ja johtamisjärjestelmän uudistamiseen liittyvät yhteistoimintaneuvottelut ovat käynnissä. Uuden johtamisjärjestelmän on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2027 alussa. Konsernipalveluiden henkilöstömäärä on pysynyt lähes ennallaan. Tammi–syyskuun toimintakate toteutui 20,7 miljoonaa euroa jaksotettua talousarviota parempana, ja koko vuoden osalta toimintakatteen ennustetaan toteutuvan 5,9 miljoonaa euroa muutettua talousarviota paremmin.

Pelastustoimen toimialajohtajan katsaus

Pelastustoimen lakisääteiset palvelut ovat toteutuneet tammi–syyskuussa 2026 suunnitelmallisesti ilman merkittäviä poikkeamia. Pelastustoiminnan tehtävämäärä on kasvanut hieman edellisvuodesta. Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut ovat edenneet käytettävissä olevien resurssien mukaisesti, mutta määräaikaisia palotarkastuksia on jouduttu priorisoimaan uuden tietojärjestelmän käyttöönoton valmistelun vuoksi. Varautumisen ja väestönsuojelun painopisteinä ovat olleet evakuointisuunnittelu, henkilöstön koulutus, viranomaisyhteistyö ja valmiusharjoittelu.

Pelastustoiminnan palvelut on tuotettu minimimitoituksella, eikä ylityökertymä ole kasvanut. Jyväskylän alueen toimintavalmiuden puutteiden korjaamista valmistellaan, ja onnettomuuksien ehkäisyn palveluissa on edelleen kahden henkilötyövuoden resurssivaje. Lisäksi Itäisen yhteistyöalueen pelastuslaitosyhteistyötä kehitetään arviointiryhmän suositusten mukaisesti.

Tammi–syyskuun toimintakate toteutui hieman jaksotettua talousarviota parempana, ja koko vuoden talouden ennakoidaan toteutuvan talousarvion mukaisesti. Vuoden 2026 sopeuttamistoimenpiteiden 0,48 miljoonan euron säästötavoitteen arvioidaan toteutuvan täysimääräisesti.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden toimialajohtajan katsaus

Sosiaali- ja terveyspalveluissa tammi–syyskuu 2026 on ollut laajojen rakenteellisten muutosten toimeenpanon aikaa. Painopisteinä ovat olleet palveluverkkopäätösten toteuttaminen, toimintamallien uudistaminen, arviointimenettelyn toimenpiteet sekä vuosien 2026–2030 talouden tasapainottaminen. Palveluverkon muutokset ovat edenneet alkuvuoden viiveestä huolimatta pääosin suunnitellusti.

Toimialan toimintakate oli tammi–syyskuussa 722,5 miljoonaa euroa ja toteutui noin 0,4 miljoonaa euroa jaksotettua talousarviota parempana. Toimintakulut olivat kolme prosenttia edellisvuotta pienemmät ja toimintatuotot kymmenen prosenttia jaksotettua talousarviota suuremmat. Henkilöstökulut ovat alittaneet talousarvion, mutta asiakaspalvelujen ostoihin liittyy edelleen ylitysriskejä. Sopeuttamistoimenpiteillä on saavutettu 23,1 miljoonan euron säästöt, mikä vastaa 79 prosenttia kaudelle jaksotetusta tavoitteesta. Koko vuoden säästötavoite pyritään saavuttamaan suunnitelluilla ja korvaavilla toimenpiteillä.

Toiminnan kehittämisessä painottuvat palveluketjujen sujuvuus, palvelujen integraatio, kustannusvaikuttavuus ja tiedolla johtaminen. Ostopalveluja on siirretty omaan tuotantoon, asiakaskohtaisten päätösten kustannusvaikutusten seurantaa on vahvistettu ja Fokus-raportointimalli tukee toiminnan ja talouden kokonaisohjausta. Loppuvuoden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää päätettyjen toimenpiteiden täysimääräistä toteuttamista, tiivistä talouden seurantaa ja määrätietoista arjen johtamista.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutuminen

Strategisen tason riskejä tai erityisen merkittäviä sisäisellä valvonnalla havaittuja poikkeamia ei vuosineljänneksellä tunnistettu.

Kokonaisuutena arvioiden taloudelliset ja toiminnalliset riskit ovat hallinnassa. Talousarvion toteutumisen näkökulmasta palvelu- sekä materiaalihankintojen kysynnän kasvu, sekä globaali hintojen nousu aiheuttaa kustannusriskin.

Ajoittaista jonoa palveluun pääsyyn on havaittu ikääntyneiden ja perheiden palveluissa, sekä yksittäisissä hoitoryhmissä erityistason operatiivisella palvelualueella.

Taloudellisena riskinä tunnistetaan myös Keski-Suomen sairaanhoitopiirille myönnetyn valtionavustuksen mahdollinen takaisinperintä. Keski-Suomen hyvinvointialue on tehnyt takaisinperintäpäätöksestä oikaisuvaatimuksen.

Valvovan viranomaisen selvityspyyntöihin tai omavalvonnallisesti selvitettäviin asioihin annettiin vastaukset määräajassa. Tavanomaisesta poikkeavaa valvontaa, tai uutta uhkasakon uhkaa ei ole asetettu.

Asiakas- ja potilasturvallisuuden katsaus

Asiakas- ja potilasturvallisuuden osalta merkittäviä muutoksia ei vuosineljänneksen aikana tapahtunut. Poikkeamia ilmoitettiin vuoden alusta alkaen 24 034 kappaletta, määrä on vähentynyt noin 5,5 prosenttia verrattuna edellisvuoden vastaavaan aikaan. Positiivisten havaintoilmoitusten määrä on kasvanut, niitä tehtiin yhteensä 779. Yleisimmin turvallisuuspoikkeamista ilmoitettiin lääke- ja nestehoitoon liittyen, kuten lääkkeiden jakovirheistä. Seuraavaksi eniten tapaturmista tai onnettomuuksista, joissa useimmin toistuvia tapahtumia olivat asiakkaan tai läheisen henkilökuntaan kohdistama väkivalta- tai sen uhkatilanne.

Vakavien vaaratapahtumien tutkintoja päättyi 18, havaintojen perusteella erityistä huomiota tulisi kiinnittää perehdyttämiseen ja osaamisen varmistamiseen, hoitosuunnitelmien laatimiseen, sekä potilastietojen kirjaamiseen.

Asiakas- ja potilasturvallisuuden vahvistamiseksi tehtyjä toimenpiteitä ovat mm. henkilöturvallisuus -toimintakorttien laatiminen, suurimpiin yksiköihin perustetut turvallisuustyöryhmät, sekä ohjaus poikkeamailmoitusten hyödyntämiseen osana yksiköiden turvallisuustyötä.

Hankintasuunnitelman toteutuminen

Keski-Suomen hyvinvointialueen vuoden 2026 hankintasuunnitelman mukaisia hankintoja valmistellaan ja toteutetaan suunnitellusti. Hankinnat kohdistuvat muun muassa sosiaali- ja terveyspalveluihin, pelastustoimeen, lääkintälaitteisiin, toimitiloihin sekä tieto- ja viestintäteknisiin ratkaisuihin.

Vuoden 2026 kolmannen vuosineljänneksen lopusssa hankintasuunnitelmaan sisältyvistä hankinnoista 41 on valmistunut. Kahdeksan hankinnan osalta tarjouspyyntö on julkaistu ja 33 hankintaa on valmistelussa. Lisäksi osa vuodelle 2026 suunnitelluista hankinnoista on siirretty myöhemmille vuosille tai peruttu toimintaympäristössä, toiminnallisissa tarpeissa tai taloudellisissa edellytyksissä tapahtuneiden muutosten perusteella.

Toimivalta

Hallintosääntö § 18

Esittelijä

Toimialajohtaja, sosiaali- ja terveyspalvelut Kallimo Kati

Päätösehdotus

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta merkitsee neljännesvuosikatsauksen tiedoksi.

Päätös